

הלכות שביית עשור פרק ב

א. האוכל ביום הכפורים מאכלין הראויין לאדם כפותבת הגסה, שהיא פחות מפביצה במעט הרי זה חייב. וכל האכלים מצטרפין לשעור זה. וכן השותה משקין הראויין לשתיית אדם כמלוא לגמיו שלשותה, כל אחד ואחד לפי לגמיו חייב; וכמה מלוא לגמיו כדי שיסלקם לצד אחד ויראה מלא, ושעור זה באדם בינוני פחות מרביעית. וכל המשקין מצטרפין לשעור זה. ואכילה ושתייה, אין מצטרפין לשעור אחד.

ב. אחד האוכל אכלים המתרים, או שאכל דברים האסורין כגון פגול ונותר וטבל ונבלות וטרפות וחלב או דם, הואיל ואכל אכלים הראויין לאדם, הרי זה חייב כרת משום אוכל ביום הכפורים.

ג. אכל או שתה פחות משעור זה, אינו חייב כרת; אף על פי שהוא אסור מן התורה בחצי שעור, אין חייבין כרת אלא על כשעור. והאוכל או השותה חצי שעור, מכין אותו מפת מרדות.

ד. אכל מעט וחזר ואכל וחזר ואכל אם יש מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת שלוש ביצים, הרי אלו מצטרפות לכשעור; ואם לאו, אין מצטרפות. שתה מעט וחזר ושתה וחזר ושתה אם יש מתחלת שתייה ראשונה עד סוף שתייה אחרונה כדי שתיית רביעית, מצטרפין לשעור; ואם לאו, אין מצטרפין.

ה. אכל אכלים שאינן ראויין למאכל אדם, כגון עשבים המרים או שרפים הבאושין, או ששתה משקין שאינן ראויין, כגון ציר או מרים וחמץ חי אפלו אכל ושתה מהן הרבה, הרי זה פטור מן הכרת; אבל מכין אותו מפת מרדות.

ו. שתה חמץ מזוג במים, חייב. הכוסס פלפלין וזנגביל יבש וכיוצא בהן, פטור; אבל זנגביל רטב, חייב. אכל עלי גפנים, פטור; לולבי גפנים, חייב. ואלו הן לולבי גפנים, כל שלבלבו בארץ ישראל מראש השנה ועד יום הכפורים; יתר על זה, הרי הן כעצים ופטור. וכן כל כיוצא באלו.

ז. אכל צלי במלח, מצטרף המלח לבשר; ציר שעל גבי ירק, מצטרף: מפני שמכשירי האכל המערבים עם האכל, כאכל הן חשובים. היה שבע מאכילה גסה שאכל עד שקץ במזונו, ואכל יתר על שבעו פטור, כמי שאכל אכלין שאינם ראויין לאכילה: שאף על פי שזה היתר ראוי לרעב, אינו ראוי לכל מי ששבע בזה.

ח. חולה שיש בו סכנה ששאל לאכל ביום הכפורים אף על פי שהרופאים הבקיאין אומרים אינו צריך מאכילין אותו על פי עצמו, עד שיאמר די. אמר החולה איני צריך, והרופא אומר צריך מאכילין אותו על פיו: והוא, שיהיה רופא אמן. רופא אחד אומר צריך, ואחד אומר אינו צריך מאכילין אותו; מקצת הרופאין אומרים צריך, ומקצתן אומרים אינו צריך הולכין אחר הרב או אחר הבקיאין: ובלבד שלא יאמר החולה, צריך אני; אבל אם אמר, צריך אני מאכילין אותו. לא אמר החולה שהוא צריך, ונחלקו הרופאים והיו כלם בקיאין, ואלו שאמרו צריך כמנין שאמרו אינו צריך מאכילין אותו.

ט. עברה שהריחה בשר, לוחשין לה באזנה שיום הכפורים הוא: אם נתקרה דעתה בזכרון זה, מוטב; ואם לאו, מאכילין אותה עד שתתישב נפשה. וכן מי שאחזו בלמוס, מאכילין אותו עד שיאורו עיניו; אפלו נבלות ושקצים מאכילין אותו מיד, ואין משהין עד שימצאו דברים המתרין.

י. קטן בן תשע שנים ובן עשר שנים, מחנכין אותן שעות. פיצד: היה רגיל לאכל בשתי שעות ביום, מאכילין אותו בשלוש; היה רגיל בשלוש, מאכילין אותו בארבע. לפי כוח הבן מוסיפין לענותו בשעות. בן אחת עשרה שנה, בין זכר בין נקבה מתענה ומשלים מדברי סופרים, כדי לחנכו במצוות.

יא. בת שתיים עשרה שנה ויום אחד ובן שלוש עשרה שנה ויום אחד שהביאו שתי שערות הרי הן גדולים לכל המצוות, ומשלימין מן התורה; אבל אם לא הביאו שתי שערות עדין קטנים הן, ואינם משלימין אלא מדברי סופרים. קטן שהוא פחות מבן תשע אין מענין אותו ביום הכפורים, כדי שלא יבואו לידי סכנה.